

توسعه پایدار و سیاست‌های نئولیبرالی در بحران‌های زیست‌محیطی استان خوزستان

تأليف

دکتر سارا منصوری مقدم

کارشناس خبره منابع طبیعی و آب‌خیزداری استان خوزستان

ویراستار علمی:

دکتر الهه زلفی

مدرس دانشگاه علمی کاربردی شهرداری اهواز

سرشناسه	:	منصوری مقدم، سارا، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	توسعه پایدار و سیاست‌های نیولیبرالی در بحران‌های زیست‌محیطی استان خوزستان / تألیف سارا منصوری مقدم؛ ویراستار علمی الهه زلفی.
مشخصات نشر	:	گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۱۲ ص: مصور.
شابک	:	978-622-021021-4
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص ۱۰۳-۱۱۳.
موضوع	:	مدیریت بحران -- ایران -- خوزستان
موضوع	:	Crisis management -- Iran -- Khuzestan
موضوع	:	بلاهای طبیعی -- ایران -- خوزستان -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	:	Khuzestan -- Iran -- Environmental aspects -- Natural disasters
موضوع	:	توسعه پایدار -- ایران -- خوزستان -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	:	Khuzestan -- Environmental aspects -- Sustainable development -- Iran
شناسه افزوده	:	ش. ای. ۱۳۶۴ - ویراستار
رده‌بندی کنگره	:	۴-HD
رده‌بندی دیویی	:	۴۰ ۹۵۳/۶۵۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۷۳۹۹

توسعه پایدار و سیاست‌های نیولیبرالی در بحران‌های زیست‌محیطی استان خوزستان

تألیف: دکتر سارا منصوری مقدم

ویراستار علمی: دکتر الهه زلفی

صفحه آرا و طراح جلد: بهاره عزت تبار

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: ۱۱۴ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

شماره شابک: ۴-۱۰۲۱-۰۲-۶۲۲-۹۷۸

چاپ و نشر: نوروزی-۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می‌باشد.

نشانی: گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، بازار رضایع. ۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸

دورنگار: ۰۱۷-۳۲۲۲۰۰۴۷ آدرس الکترونیکی: Entesharate.noruzi@gmail

سایت انتشارات: www.Entesharate-noruzi.com

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۰	۱- مقدمه
۱۲	۲- تعاریف اصطلاحات
۱۵	۳- مطالعات صورت گرفته در مدیریت بحران
۱۶	۴- مفهوم و تعریف بحران
۱۸	۵- فاجعه، حادثه و بحران
۱۹	۶- گونه‌شناسی بحران
۲۳	۷- بحران زیست‌محیطی
۲۴	۸- انواع بحران‌های زیست‌محیطی
۲۹	۹- مدیریت بحران
۳۳	۱۰- چرخه مدیریت بحران
۳۴	۱۱- لزوم سیاست‌گذاری و نام‌ریزی در مدیریت بحران
۳۵	۱۲- نمونه‌ای از برنامه مدیریت بحران
۳۸	۱۳- مراحل مدیریت بحران
۳۹	۱۴- مدل‌ها و رویکردهای مدیریت بحران
۴۸	۱۵- مروری بر تاریخچه (مدیریت بحران)
۴۸	۱۵-۱- مطالعات داخلی
۵۱	۱۵-۲- مطالعات خارجی
۵۹	۱۶- سیر تحول مدیریت بحران در ایران
۶۵	۱۷- قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
۶۷	۱۸- ساختار مدیریت بحران استان خوزستان
۶۸	۱۹- تشریح وظایف اداره کل مدیریت بحران
۷۲	۲۰- کارگروه‌های تخصصی مدیریت بحران استان خوزستان
۷۳	۲۱- تشریح وظایف کارگروه تخصصی مخاطرات زیست‌محیطی در مدیریت بحران استان خوزستان
۸۱	۲۲- قانون مدیریت بحران
۸۱	۲۲-۱- قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
۹۰	۲۳- آیین‌نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور
۱۰۳	۲۴- پیشنهادات
۱۰۵	منابع فارسی:

پیشگفتار

سازمان ها و تشکیلات اداری مرتبط با مدیریت بحران، در کنترل و مهار بحران یک کشور نقش مهمی را ایفا می کنند. کتاب حاضر با هدف ارائه الگوی مدیریت بحران در استان خوزستان با تأکید بر بحران های زیست محیطی تدوین گردیده است. امروزه بحث شناسایی، مهار و پیشگیری از تلفات و خسارات جانی و اقتصادی ناشی از حوادث طبیعی و انسان ساز که منجر به بحران می شوند مورد توجه خاص محافل علمی تحقیقاتی و مسئولین کشورهاست. چرا که با بروز یک حادثه، مقدار بسیار زیادی از سرمایه های یک کشور (انسانی و مالی) از بین می رود. از طرفی هزینه های بسیار زیادتری باید صرف بازسازی گردد (نوری و همکاران، ۲۰۱۱). قرار گرفتن ایران در بین ۱۰ کشور حادثه خیز دنیا، وقوع ۳۰ مورد از ۴۱ حادثه طبیعی شناخته شده جهان در آن و همچنین اختصاص داشتن حدود شش درصد از تلفات انسانی ناشی از وقوع بلایای طبیعی جهان به ایران، در مقایسه با سهم یک درصدی آن از جمعیت کره زمین، اهمیت درس آموزی از تجارب ناموفق انسانی و مسئولیت پذیری مناسب از اقدام ها و تجربه های موفق و اثربخش داخلی و خارجی را گوشزد می کند (بر عزت و همکاران، ۱۳۹۱). استان خوزستان ویژگی های خاصی در بین استان های کشور به ویژه از لحاظ بحران های متعدد دارد به حدی که این استان از مجموع ۳۲ بحران کشور ۲۱ بحران را در سال ۱۳۹۵ تجربه کرده است و برخی بحران ها حتی به صورت روزانه در آمده اند (شوشان، ۱۳۹۶). اگر در گذشته بخشی از سازمان ها (شاید روابط عمومی) مسئولیت رویارویی با بحران را به عهده داشتند اکنون کل سازمان آن را مهم دانسته و پیچیدگی و پیشرفت این برنامه ها سبب شده است، دولت ها، نهادهای مالی، شرکت های خدماتی و غیره به شناخت روش های برخورد با تغییرات ناگهانی و پیش بینی نشده را آورده و مدیریت بحران واقعاً بخشی از تمام برنامه های استراتژیک سازمان ها می شود (رضوانی، ۱۳۸۵). بحران ها معمولاً خبر نمی کنند و یکی از ویژگی های عمده آنها همین غیرمترقبه بودن آنها است که تصمیم گیرندگان را مواجه با هیجان و اضطراب و سردرگمی می کنند. لیکن در شرایط عادی امکانات بسیار زیادی در اختیار مسئولان امور است که به طور سیستماتیک آماده برخورد با وضعیت های احتمالی بحرانی گردند (یزدان پناه، ۱۳۸۴). به عنوان مثال پدیده گردوغبار از جمله بزرگترین مشکلات جدی زیست محیطی در نواحی مختلف جهان است. این در حالی است که بیشترین گردوغبار موجود در هوا با منشأ ذرات ریزدانه اتفاق می افتد و این ذرات ریز در مناطق خشک و نیمه خشک جهان از فراوانی بالاتری برخوردار می باشند. مردم

استان‌های غرب و جنوب غرب کشور هر ساله شاهد تعداد زیادی روزهای همراه با گردوغبار می‌باشند که موجب مشکلاتی ناگوار در ابعاد گوناگون می‌گردد. یکی از نواحی ایران که تحت تأثیر این پدیده قرار گرفته است استان خوزستان است این استان در جنوب غرب ایران و بر کرانه خلیج فارس قرار دارد. استان خوزستان با مساحتی حدود ۶۴۰۵۷ کیلومتر مربع و جمعیتی معادل ۴۷۱۰۵۰۶ نفر (سرشماری سال ۱۳۹۵)، پنجمین استان پرجمعیت ایران محسوب می‌شود. این استان از شمال غربی با استان ایلام، از شمال با استان لرستان، از شمال شرقی و شرق با استان‌های چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب با خلیج فارس و از غرب با کشور عراق هم مرز است (تقسیمات کشوری، پورتال وزارت کشور). در نگرش سنتی به مدیریت بحران، این مفهوم، معنای مجموعه تلاش‌ها برای فرونشاندن آتش تلفی می‌شود (میتروف و همکاران^۱، ۱۹۸۷). بطور روشن‌تر، براساس دیدگاه سنتی به موضوع مدیریت بحران، در واقع مدیر به انتظار منتظر شدن فرایندها می‌نشیند و پس از بروز پدیده ناپایداری در سیستم، تلاش می‌کند آسیب‌ها را وارداً به سیستم را محدود کند؛ در حالی که در نگرش مدرن به موضوع مدیریت بحران، در رفتن سیستماتیک تلاش می‌شود با طراحی توسعه صحیح سیستم، احتمال بروز پدیده بحران را قابل شود و با تعریف و ایجاد مجموعه‌ای از طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی منظم، همواره آمادگی سیستم برای رویارویی با رویدادهای ناخوشایند آتی نیز تضمین می‌شود (گرین^۲، ۲۰۰۲). اگرچه قریب پنج قرن از ظاهر شدن واژه بحران (Crisis) و توسعه ادبیات آن تاکنون سپری شده است (لرینگر، ۱۹۹۷) اما در کشور ما متأسفانه مطالعه و پژوهش در مورد ادبیات بحران و مدیریت بحران در زمینه‌های مختلف زیست محیطی، اقتصادی و سیاسی و به خصوص بحران‌های بین‌المللی، علم، نظم اهمیت روزافزون آثار آن، بسیار اندک می‌باشد. از آنجا که مدیریت بحران جزء وظایف هم‌سنگی و روزمره مدیران سازمان‌ها نیست، اغلب مدیران از آمادگی لازم برای مواجهه با بحران برخوردار نیستند و سازمان‌ها فقط در زمان بحران به فکر مدیریت آن می‌افتند (ملک زاده و همکاران، ۱۳۹۲). اگرچه قریب پنج قرن از ظاهر شدن واژه بحران (Crisis) و توسعه ادبیات آن تاکنون سپری شده است (لرینگر، ۱۹۹۷) اما در کشور ما متأسفانه مطالعه و پژوهش در مورد ادبیات بحران و مدیریت بحران در زمینه‌های مختلف زیست محیطی، اقتصادی و سیاسی و به خصوص

¹Mitroff, I. I., Shrivastava, P. & Udwadia, F. E., 1987

²Green, J.P. & Bonnie, w, J, 2002

³Alrebinger, 1997

بحران های بین المللی علی رغم اهمیت روزافزون آن آثار، بسیار اندک می باشد. از آنجا که مدیریت بحران جزء وظایف همیشگی و روزمره مدیران سازمان ها نیست، اغلب مدیران از آمادگی لازم برای مواجهه با بحران برخوردار نیستند و سازمان ها فقط در زمان بحران به فکر مدیریت آن می افتند.

دکتر سارا منصوری مقدم

www.ketab.ir